

دکتر محمدرضا باطنی

دربارهٔ زبان

(مجموعهٔ مقالات)

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

جمهوری اسلامی ایران

(تاسیس ۱۳۰۵ هجری قمری)

۲۲۲۱۱ تهران، خیابان ولیعصر، پلاک ۵۸۲، تهران، ایران، تلفن: ۲۲۲۱۱ - ۲۲۲۱۱

۹۳۲۲ تهران، ایران

رایانامه: nlai@nlai.ir

صفحه ۲ - ۱۳۰۵

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

۱۳۰۵

۱۳۰۵ - ۱۳۰۵، تهران، ایران، تلفن: ۲۲۲۱۱ - ۲۲۲۱۱

www.nlai.ir

تلفن: ۲۲۲۱۱

فهرست

- پیشگفتار ۷
- زبان در خدمت باطل ۹
- هم‌زبان شدن با شمیپانزه ۱۹
- پدیده‌ی زبان از دو دیدگاه ۴۹
- تفاوت‌های فردی در زبان و علل آنها ۷۵
- نابسامانی‌های زبانی ۹۹
- کلمات تیره و شفاف: بخشی در معنا شناسی ۱۱۷

پیشگفتار

این کتاب از شش مقاله تشکیل شده است که یکی از آنها که به صورت سخنرانی ایراد شده، بقیه قبلاً در نشریه‌های مختلف به چاپ رسیده است و اکنون با تغییراتی در اینجا تجدید چاپ می‌شود. هر یک از مقالات واحد مستقلی است که می‌توان بدون توجه به مقاله قبل و بعد آن مطالعه شود، ولی در تنظیم آنها سعی شده مباحث کلی تر زودتر مطرح شود و مقالاتی که به نحوی با هم مرتبط هستند کنار هم قرار گیرند. این مقالات جنبه‌ی علمی و دانشی ندارند و صرفاً به عنوان خواننده‌ی امروز دانش‌پسندی می‌نویسند به مباحث زبان و زبان‌شناسی مورد نظر بوده است. امید است این کتابچه بتواند در معرفی بعضی از مسائل زبان‌شناسی که در آن مورد بحث قرار گرفته اند موثر واقع شود.

زبان در خدمت باطل

پیشگفتار

این کتاب از شش مقاله تشکیل شده است که جزئیکی از آنها که به صورت سخنرانی ایراد شده، بقیه قبلاً در نشریه‌های مختلف به چاپ رسیده است و اکنون با تغییراتی در اینجا تجدید چاپ می‌شود. هر یک از مقالات واحد مستقلی است که می‌تواند بدون توجه به مقاله قبل و بعد آن مطالعه شود، ولی در تنظیم آنها سعی شده مباحث کلی تر زودتر مطرح شود و مقالاتی که به نحوی با هم مرتبط هستند کنار هم قرار گیرند. این مقالات جنبه فنی زبانشناسی ندارند و در نوشتن آنها خواننده غیر زبانشناس ولی علاقمند به مباحث زبان و زبانشناسی مورد نظر بوده است. امید است این کتاب بتواند در معرفی بعضی از مسائل زبانشناسی که در آن مورد بحث قرار گرفته اند مؤثر واقع شود.

زبان در خدمت باطل^۱

«نقش سیاست در ارتباط»^۲، نوشتهٔ کلوس مولر، جامعه‌شناس آمریکایی، یکی از کتابهای ارزنده‌ای است که توفیق مطالعهٔ آن نصیب نویسندهٔ این گفتار شده است. کتاب در چهار فصل تدوین شده است. فصل اول «ارتباط تحریف شده» نام دارد و در آن نویسنده نشان می‌دهد که چگونه بعضی از نظامهای سیاسی با دستکاری کردن و سوء استفاده از ابزار زبان، مردم خود را فریب می‌دهند. سه فصل دیگر کتاب به ترتیب «طبقهٔ اجتماعی: تعیین‌کنندهٔ ارتباط سیاسی»، «حفظ وضع موجود»، و «بحران در اقتدار دولت» نام دارند. در پایان کتاب نیز نویسنده مطالب خود را در چند صفحه جمع‌بندی کرده است.

در این گفتار ما به فصل اول این کتاب یعنی «ارتباط تحریف شده»، که با زبان سروکار دارد، توجه داریم. ولی پیش از آنکه از کتاب نمونه‌هایی نقل کنیم باید اندکی توضیح بدهیم که منظور از

(۱) این نوشته نخستین بار در نقدآگاه، شماره ۳، بهار ۱۳۶۳، انتشار یافت.

(۲) *The Politics of Communication*, Claus Mueller, Oxford University Press, New York, 1976.